

Kuntapolitiikan ja - talouden haasteet 2019-

Hallitusneuvottelujen kuuleminen 16.5.2019

Varatoimitusjohtaja Timo Reina

Apulaisjohtaja Reijo Vuorento

Etunimi Sukunimi
@twittertili

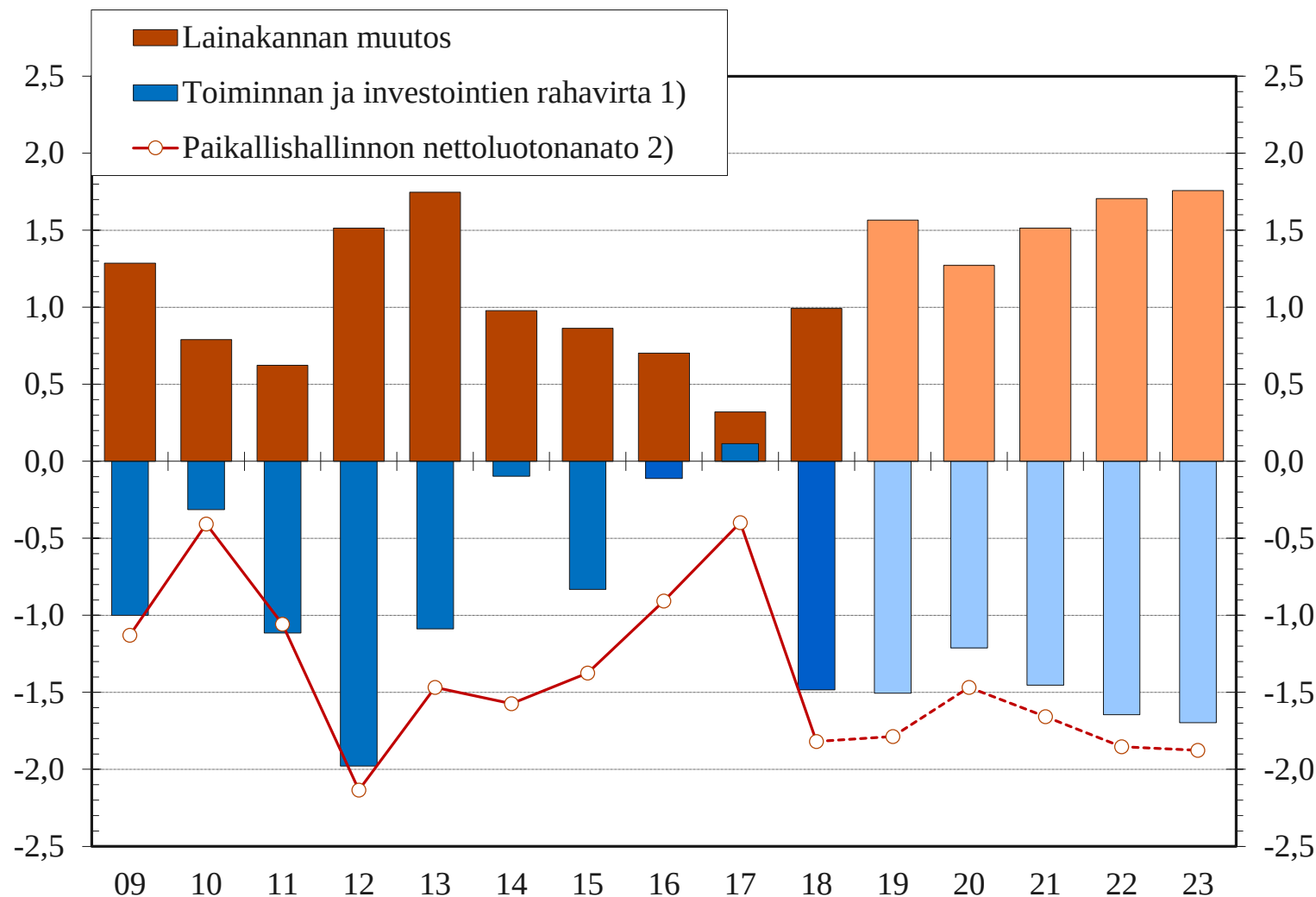
14.5.2019

Kuntatalouden tila on heikko, koska kuntasopeutus ei saavuttanut tavoitteitaan 2016-2019. Myös Kiky heikensi kuntataloutta.

Pelkkä tulopohjan normalisoituminen ei kohenna kuntatalouden tilaa tulevaisuudessa.

Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta, paikallishallinnon nettoluotonanto sekä lainakannan muutos (painelaskelman mukaan), mrd. €

Lähde: Vuodet 1991-2018 Tilastokeskus, Vuosien 2019-2023 arviot VM 4.4.2019

1) Alijäämäinen (neg.) rahavirta ilmaisee, että menoja katetaan kassavaroja vähentämällä tai lainalla

2) Nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan = Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus

Miten eteenpäin?

1) Vanhat rästit on hoidettava

- **Peruspalvelujen valtionosuus kasvaa v. 2020 voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti 989 milj. euroa johtuen:**
 - Kilpailukyky sopimukseen liittyvä kuntien valtionosuusvähennys lomarahaleikkauksen perusteella poistuu vuonna 2020 (**+315 milj. €**)
 - Lomarahaleikkaukseen liittyvän kaksinkertaisen valtionosuusleikkauksen kompensatio (**+237 milj. €**),
 - Indeksikorotukset voimaan 2020 eteenpäin (määräaikainen laki indeksijäädytyksistä vuosina 2016-2019 päättyy) (**+187 milj. €**),
 - valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaon tarkistuksesta (**+101 milj. €**) sekä
 - verotulomenetysten kompensatioiden kasvusta, jos 2020 kevennetään verotusta (**+215 milj. €**).
- **Nämä eivät vahvista kuntataloutta, mutta lopettavat sen heikentymisen näiltä osin.**

Miten tästä eteenpäin?

2) Mahdollisten uusien ja laajenevien tehtävien sekä verotulomenetysten kompensointi

- Kuntien mahdollisiin uusiin ja laajeneviin tehtäviin on myönnettävä 100 %:n valtionosuusrahoitus voimassa olevan valtionosuuslain mukaisesti. Tämän tulee koskea myös vanhuspalvelujen parantamista.
- Hallituskaudella tehtävien mahdollisten veronkevennysten vaikutukset kuntien verotuloihin tulee kompensoida kunnille, kuten on tehty vuodesta 2003 alkaen.
 - Vähennykset huomioiva ns. efektiivinen veroprosentti on 14,29 v. 2019, kun keskimääräinen kunnallisveroprosentti oli 19,86.
- Kompensoinnit tehtävä verojärjestelmän sisällä tai vähintään erotettava omaksi momentikseen peruspalvelujen vos-momentilta, jossa kompensointien osuus nyt jo yli viidennes.

Kuntapalvelujen parantamisen hintalappuja

2-vuotinen esiopetus

165 milj. euroa, josta

- Järjestämiskustannusten kasvu 80 milj. €
- Asiakasmaksutuottojen menetys 34 milj. €
- Koulumatkaetus 16 milj. €
- Laskelmassa ei mukana investointikuluja

Taustaa:

5-vuotiaiden lasten määrä kasvaa 13 500 lapsella

Toisen asteen oppivelvollisuus 183 milj. €, josta

- Oppimateriaalit lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa 114 milj. €
- Erityisopetus 28 milj. €
- Nivelvaiheen ohjaus 18 milj. €
- Koulumatkatuki 14 milj. €

Taustaa:

Lukio-opiskelijoita on 97 182 ja ammatillisessa koulutuksessa 95 363 opiskelijaa.

hoitotakuu

- 1 000 lääkäriä lisää 115 milj.€
- 1 600 lääkäriä lisää 184 milj.€
- 800 lääkäriä ja 800 hoitajaa lisää 132 milj. €

Taustaa:

Terveyskeskusten lääkärivaje 230 tehtävää eli 5,7 % vakansseista. Vakituksia viranhaltijoita alle 60 % tehtävistä.

Miten eteenpäin?

3) Kuntatalouden tasapainottamistavoitteeksi miljardi euroa vaalikauden aikana

- **Vaihtoehdot:** Paikallishallinnon nettoluotonanto supistuu vuoteen 2023 mennessä
 - 0,5 mrd. euroa, jos rahoitusasematavoite -0,5 % BKT:sta
 - 1,1 mrd. euroa, jos rahoitusasematavoite -0,3 % BKT:sta
 - 1,9 mrd. euroa, jos rahoitusasematavoite nolla % BKT:sta

- **Kuntaliitto:** Paikallishallinnon rahoitusasematavoitteeksi tulee asettaa vähintään -0,3 % BKT:sta vuoden 2023 tasossa ja tasapainoa tulee tavoitella viimeistään vuonna 2027.

Miten eteenpäin?

3) Kuntatalouden tasapainottamistavoitteeksi miljardi euroa vaalikauden aikana

Tasapainottamisurakasta selviytyminen edellyttää:

- Kuntien tulopohjan vahvistamista (valtionosuusrahoituksen tasokorotus, vero- ja maksutulojen lisääminen) – tämän osuus voisi olla n. puolet tasapainottamistarpeesta.
- Kuntien liikkumavaraa lakisääteisten palvelujen järjestämiseen on lisättävä. Normeja ja sääntelyä on purettava.
- Kunnilta tämä edellyttää toimintatapojen uudistamista, investointien priorisoimista, vero- ja maksupäätöksiä jne.
- Tasapainottamistavoite edellyttää kuntien ja valtion yhteistä suunnitelmaa sekä toimenpiteiden vaikutusarviointia valtion ja Kuntaliiton yhteistyönä.

- Kuntien veropohjan on vastattava muuttuvaan toimintaympäristöön. Osa pääomaveron tuotosta on perusteltua ohjata kunnille, koska kaikilla on yhtäläinen oikeus käyttää palveluja.
- Mahdollista kaivosveroa tarvitaan kaivostoiminnan kunnille aiheuttamien kustannusten kattamiseen.
- Yhteisövero-osuuden painoarvoa on kasvatettava, sillä se kannustaa kuntia aktiivisuuteen elinkeinopolitiikassa.
- Valmisteilla oleva kiinteistöveron arvostamisuudistus on kannatettava, koska se korjaa eräitä kiinteistöverotuksen epäkohtia. Myös tämän jälkeen kiinteistöveron kehittämistä on jatkettava ja liikkumavaraa lisättävä. Kiinteistövero tuottaa kunnille verotuloja vakaasti ja ennustettavasti.

Rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmää on tarkasteltava kokonaisuutena

- Kuntien peruspalveluiden yleistä valtionosuusjärjestelmää tarvitaan tulevaisuudessakin tasoittamaan kuntien kustannus- ja tuloeroja. Valtion tulee osallistua kuntien palveluiden rahoittamiseen perusrahoituksen tosiasiallisella turvaavalla osuudella.
- Valtionosuusjärjestelmää on kehitettävä yhtenä kokonaisuutena ja yksinkertaistettava asteittain. Laskennallisiin kustannuksiin perustuva valtionosuusjärjestelmä kannustaa tehokkuuteen, ja myös muita kannustinelementtejä tulee kehittää.
- Tässä kehittämistyössä tulee hakea vastauksia kuntatalouden eriytymiskehitykseen tavoitteena se, että palvelut kyetään rahoittamaan kohtuullisella vero- ja maksurasituksella koko maassa rahoitusperiaatteen mukaisesti.

- Kuntien ja maan hallituksen vuoropuhelua ja kunta-valtio -suhdetta tulee vahvistaa perustamalla tätä varten oma ministeriryhmä, jossa Kuntaliiton edustus on mukana.
- Kuntatalouden ohjausta ja Kuntatalousohjelmaa on kehitettävä siten, että rahoitusperiaate toteutuu ja kunta-valtio -neuvottelumenettely (ml. Kuthanekin rooli) vahvistuu.
- Maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamiseksi valtion ja kaupunkiseutujen MAL- sopimuksia on kehitettävä vahvemmassi yhteistyön välineeksi ja valtion on oltava valmis laajentamaan niitä uusille seuduille. Myös muuta sopimuksellista yhteistyötä tulee edistää.
- Kaupunkipolitiikan koordinaatiota ja pitkäjänteisyyttä valtionhallinnossa on vahvistettava kaupunkiseutujen erityispiirteiden tunnistamiseksi ja huomioimiseksi osana monimuotoista kuntapolitiikkaa.

Pohjoismainen hyvinvointimalli

Pohjoismaisen mallin perusteet:

- Riittävät palvelut ja tulonsiirrot kaikille tulotasoon ja taustaan katsomatta
- Rahoituksen yhteisvastuu
- Julkisen järjestämisen ja tuottamisen ensisijaisuus – yksityinen ja kolmas sektori täydentää
- Kuntaperusteisuus (=paikallishallinto)

Palvelutuotannon kehittäminen:

- Lähipalvelut lähellä kansalaista
- Erityispalvelujen keskittäminen – harvemmin tarvittavat erityispalvelut tehokkaasti yhteiskäytössä

Kansalaisten osallisuus ja vaikuttaminen:

- Palvelut ja demokratia lähellä kuntalaista ja äänestäjää erityisesti lähipalveluissa
- Palvelujen käyttäjät vaikuttamisen keskiössä
- Valinnanmahdollisuuksien hallittu lisääminen

Tanskan ja Ruotsin hallinnonuudistuksissa kuntien asemaa vahvistetaan, Norjassa esitetään vahvistettavaksi osana kuntarakennemuutosta..

- Työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin edellyttää, että työvoimapalvelut saadaan vihdoin kuntoon ja kytkettyä paremmin elinkeinojen ja osaamisen kehittämiseen sekä kotouttamiseen. Tässä kunnat ovat luonteva monialainen toimija.
- Työvoimapalvelujen vaikuttavuutta on lisättävä siirtämällä kokonaisvastuu työllistämisen lähipalveluista kunnille.
- Eduskunta edellytti (23.1.2019) myös kotouttamisvastuun siirtämistä kunnille.
- Viime vaalikauden aikana toteutetut alueelliset työllisyyskokeilut tuottivat hyviä tuloksia - niitä kannattaisi nopeasti jatkaa ja laajentaa.
- Valtion TE-hallinnon ja kuntien (n. miljardin euron, kun mukaan lasketaan työmarkkinatuen maksuosuudet) panostukset voidaan näin käyttää tehokkaammin työttömien lähipalvelujen vahvistamiseksi.

Tarvitaan kansallinen visio tulevaisuuden kunnasta

Kunnallinen itsehallinto on **kuntalaisten osallistumiseen perustuvaa** toimintavapautta ja taloudellista liikkumavaraa. Kunnat luovat demokraattisen järjestelmämme perustan.

Itsehallinnollinen kunta toimii kuntalaisten näkökulmasta viisaasti: **päätökset ja valinnat tehdään kestävästi**. Taloudellisten arvojen rinnalla myös hyvinvointiin ja ympäristöön liittyvät arvot painottuvat.

Yhteistä käsitystä itsehallinnollisesta ja arvoviisaasta kunnasta tulee kehittää

- ✓ hallituskaudet ylittävästi
- ✓ parlamentaarisesti
- ✓ yhteistyössä kuntien kanssa.

Erilaistuvien kuntien tarpeista lähtevää **kunta- ja kaupunkipolitiikkaa** sekä koko maan huomioivaa aluekehittämistä on toteutettava ja tuettava kansallisesti.

Kuntien ja maakuntien keskeinen yhteinen tehtävä on **kansalaisten hyvinvoinnin turvaaminen**. Tähän on turvattava riittävät **voimavarat**.

KUNTALIITON HALLITUSOHJELMA-
TAVOITTEET 2019-2023

Kiitos!

Finlands framgång skapas lokalt

Kommunförbundet.fi

PB 200, 00101 Helsingfors
Kommunernas hus, Andra linjen 14
00530 Helsingfors

